

BELEIDSPLAN 2017-2020
HAAGS HISTORISCH MUSEUM

SHHM/nov. 2015

1. Den Haag, een unieke stad

Den Haag heeft een bijzondere positie in Nederland en in de wereld. Het is de stad waar veel hoogtepunten en dieptepunten uit de vaderlandse geschiedenis plaatsvonden. Waar het landsbestuur al eeuwen is gehuisvest. In Den Haag kom je dagelijks ministers en Kamerleden tegen, zo maar op straat. En als je rondloopt op het Plein krijg je de indruk dat veel politieke compromissen en besluiten zijn ontstaan op de terrasjes daar. Bij een glas echt Haags bier, zoals de Binckse Belofte?

Den Haag is de stad van stadhouders, koningen en koninginnen, van paleizen en het hofleven. En daardoor ook: een centrum van diplomatie. Den Haag dat zijn vrijdenkers, publicisten en demonstranten. Want het is *the place to be* als je invloed wilt uitoefenen en je mening wilt laten horen. Een stad die altijd in het nieuws is.

Den Haag is de derde -misschien zelfs de tweede?- stad van de Verenigde Naties. Stad van het Vredespaleis en van het Joegoslaviëtribunaal: internationale stad van vrede en recht. En als zodanig over de hele wereld bekend: voor sommigen als een stad om te vrezen en voor velen als een baken van hoop.

Den Haag is ook van oudsher een centrum van de kunsten. De schilders Jan van Ravesteyn, Jan van Goyen, Jan Steen en Paulus Potter woonden en werkten in Den Haag. Later werden zij gevolgd door de leden van de kunstenaarsfamilie La Fargue, de meesters uit de Haagse School en mensen als Isaac Israëls, Hendrik Mesdag, Floris Arntzenius en de kunstenaars van Pulchri en de Haagse Kunstkring. Den Haag speelde en speelt ook een belangrijke rol op het gebied van de literatuur (Couperus), de muziek, de film, het theater en de dans.

Den Haag is vooral een stad om verliefd op te worden: vanwege zijn eigen kleur, geur en smaak. Een stad waar zee en strand steeds dichtbij zijn. De stad van de Schilderswijk, het Benoordenhout en China Town. Een mozaïekstad met een grote diversiteit aan inwoners die allemaal hun eigen geschiedenis hebben. Den Haag is de hazelnoottaart van Maison Kelder, het broodje speklap van Snackcar De Vrijheid en de beste Indische rijsttafels ter wereld. De stad van Indorockers, Golden Earring, Anouk en Di-rect. Met de Haagse Humor van Koot en Bie, Paul van Vliet, Sjaak Bral, Lucky TV en natuurlijk Haagse Harrie. Een stad om een loflied voor te zingen en dat heeft menigeen gedaan want: wat voor weer zou het zijn in die mooie stad achter de duinen met zijn lege paleizen?

Den Haag is een stad om je over te verbazen en je in te verdiepen. Een stad die elke dag opnieuw geboren wordt uit een samenspel van verschillende identiteiten en uiteenlopende verhalen. Die verhalen zijn te vinden in het Haags Historisch Museum.

2. Terugblik op en zelfevaluatie van de periode 2013-heden

Het Haags Historisch Museum

Het Haags Historisch Museum is het museum waar het publiek de diverse identiteiten en verhalen van de unieke stad Den Haag leert kennen, begrijpen en waarderen. Het museum is ontstaan in 1986 en is gevestigd in de Sint Sebastiaansdoelen, een schitterend monument bij de Hofvijver en trots bezit van de Gemeente Den Haag. Het museum beheert de historische collectie van de stad.

Sinds 1994 exploiteert de Stichting Haags Historisch Museum ook Museum de Gevangenpoort, dat aan de andere kant van de Hofvijver ligt. Beide musea samen bereiken jaarlijks rond de 100.000 bezoekers. Museum de Gevangenpoort wordt gesubsidieerd door het rijk en het Haags Historisch Museum door de gemeente Den Haag. Deze gescheiden financiering vereist voor elk van beide locaties een aparte inhoudelijke en financiële verantwoording. Voor Museum de Gevangenpoort wordt daarom een apart beleidsplan 2017-2020 opgesteld, op basis waarvan in januari 2016 een subsidieaanvraag zal worden ingediend bij het ministerie van OCW.

De Stichting heeft een raad van toezicht-model en volgt de code cultural governance. Over de toepassing van de code wordt jaarlijks gerapporteerd in het Jaarverslag. In verband met de invoering van de nieuwe code is in 2014 een directiereglement vastgesteld, in 2015/16 volgt een profielschets voor de leden van de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht bespreekt jaarlijks het functioneren van de directeur-bestuurder en de accountantsrapportage; de Raad (her)benoemt periodiek de externe accountant na advies van de directeur-bestuurder.

Het museum wordt gesteund door een vereniging van vrienden die in 2015 is gefuseerd met de Geschiedkundige Vereniging Die Haghe. Daarmee heeft het museum nu een grote en actieve achterban van ongeveer 1100 Hagenaars. De bedrijven en organisaties die het museum steunen vormen tezamen het Sebastiaan Genootschap. Daarnaast is er een steunstichting die het museum helpt met garantstellingen om risico's bij fondswerving te dekken.

Missie, visie en kernwaarden

Het Haags Historisch Museum heeft, op basis van een evaluatie van de periode 2013-heden (zie hieronder), zijn missie en visie in 2015 aangescherpt. Essentieel daarbij is het feit dat het Haags Historisch Museum een museum in transitie is. Enerzijds bedient het museum met tentoonstellingen, lezingen etc. een –vooral kunstminnende- groep van 'traditionele museumbezoekers'. Anderzijds is het museum de afgelopen jaren met tentoonstellingen over populaire onderwerpen, participatie-activiteiten en activiteiten op locatie in de stad een veel bredere en meer diverse groep Hagenaars gaan aanspreken. Deze transitie vertalen wij in onze missie en visie en in onze plannen voor 2017-2020. Het museum baseert zich daarbij op de vijf maatschappelijke waarden die de Nederlandse Museumvereniging hanteert: de belevingswaarde, de collectiewaarde, de educatieve waarde, de verbindende waarde en de economische waarde.

Missie

Het Haags Historisch Museum verrijkt, boeit en inspireert mensen met de geschiedenis en het erfgoed van Den Haag. Samen met de inwoners van de stad vertelt het museum de verhalen die van Den Haag zo'n unieke plek maken.

Visie

Het Haags Historisch Museum wil hét stadsmuseum zijn van Den Haag. Het museum geeft een zo breed mogelijk publiek inzicht in de lokale, nationale en internationale geschiedenis van de stad en toont kunst en objecten met een Haagse achtergrond. Populaire en herkenbare onderwerpen komen daarbij net zo goed aan bod als verdiepende thema's, 'high culture' en belangrijke historische gebeurtenissen. Het museum staat in voortdurend contact met het publiek en probeert zo optimaal mogelijk invulling te geven aan de wensen van verschillende publieksgroepen met tentoonstellingen, educatie, activiteiten en (online) informatie.

Kernwaarden van het museum zijn:

- **Schatkist én Kenniscentrum**

De functie van het Haags Historisch Museum binnen het Haagse culturele veld is die van beheerder van de historische collectie van de stad. Die schatkist is van grote waarde en verdient voortdurende bescherming, aandacht en zorg. Tegelijkertijd is het een schatkist die zo ver mogelijk moet openstaan zodat iedereen er, naar zijn wens, kennis van kan nemen. Door de collectie optimaal te ontsluiten en het publiek daarover te informeren, fungeert het museum als kenniscentrum over de geschiedenis van Den Haag. Collectiebeleid en educatiebeleid worden zo veel mogelijk op elkaar afgestemd en zijn beide van primair belang in ons museum.

- **Diversiteit**

Er is niet één verhaal over Den Haag, er zijn er vele. De bevolking van Den Haag is immers zeer divers en bij die verscheidenheid horen ook verschillende geschiedenissen. Van rijk en arm, van man en vrouw en van mensen met uiteenlopende culturen die uit alle delen van de wereld in de stad zijn gearriveerd. Het Haags Historisch Museum streeft ernaar die stedelijke diversiteit te laten zien en in alle aspecten van zijn beleid te laten doorklinken.

- **Samen**

Haags erfgoed is te vinden in diverse collecties in de stad en daarbuiten, zowel openbaar als privé. Ook de kennis over de stad is verspreid over vele instanties en personen. Ons museum streeft ernaar kennis en collecties te verbinden en de stedelijke geschiedenis optimaal te onderzoeken en te ontsluiten door samen te werken met partners. Vaak vervult het museum daarbij een voortrekkersrol. Ook de inwoners van Den Haag zijn samenwerkingspartner: hun geschiedenis is immers onderdeel van de geschiedenis van de stad. Het museum biedt stadsbewoners diverse mogelijkheden om actief te participeren in het museum.

- **Binnen én buiten**

De Haagse geschiedenis gaat verder dan wat in collecties te vinden is. Die geschiedenis ligt ook op straat, is te vinden in de gebouwen en in de wijken van de stad. Zoals bijvoorbeeld de sporen van de Tweede Wereldoorlog en van het Haagse industriële verleden, hun verhaal moet niet alleen verteld worden in het museum maar ook op locatie. Naast de activiteiten in het museumgebouw werkt het Haags Historisch Museum samen met anderen aan de ontsluiting van de stedelijke geschiedenis op locatie.

Functie en positionering 2013-2016 en uitgangssituatie

In het Beleidsplan 2013-2016 is de functie van het Haags Historisch Museum als volgt omschreven: *Het museum is beheerder van de historische collectie van de stad Den Haag en is tentoonstellingsmaker en aanbieder van educatieve programma's en publieksactiviteiten.*

De belangrijkste aspecten van de positionering van het museum in het Beleidsplan 2013-2016 zijn:

- Het museum wil in de stad een actief middelpunt zijn met jaarlijks een programma van attractieve, kwalitatief hoogwaardige tentoonstellingen en activiteiten.
- Het museum ontsluit en geeft betekenis aan de bredere Collectie Den Haag door activiteiten in het museum en daarbuiten, op locatie in de stad.
- Voor scholen biedt het museum een gevarieerd aanbod van museumlessen en lesmateriaal en ondersteuning bij het invoeren van de geschiedenis-canon in het onderwijs.
- Het museum is een actieve samenwerkingspartner bij de ontwikkeling van het Hofvijvergebied, bij festivals en herdenkingsjaren en in het Haagse Museumoverleg.

Aan het eind van de beleidsperiode 2009-2012 stond het Haags Historisch Museum er goed voor:

- Het museum had naam gemaakt en een stijging van het bezoekersaantal gerealiseerd;
- De organisatie was gegroeid en professioneler geworden en de exploitatie was gezond;

- Er was een ambitieus restauratieproject gestart van topstukken uit de collectie. Deze groei was mogelijk gemaakt door de gemeente Den Haag die had besloten de exploitatiesubsidie te verhogen om het museum in staat te stellen als volwaardig stadsmuseum te opereren.

Het museum kreeg een zeer positieve beoordeling van zijn beleidsplan 2013-2016. Toch begon deze nieuwe beleidsperiode met een enorme tegenvaller. De stapsgewijze verhoging van de subsidie in de periode 2009-2012 kon, vanwege de bezuinigingen op de cultuurbegroting, door de gemeente niet volledig structureel worden gemaakt. In combinatie met eerdere generieke bezuinigingen werd de subsidie van het museum hierdoor **ongeveer 20% lager** dan oorspronkelijk was beoogd.

Evaluatie

Tentoonstellingen en activiteiten

Het museum heeft in de afgelopen jaren een aantal bijzondere en uiteenlopende tentoonstellingen georganiseerd over onder andere de ontdekkingsreiziger Alexine Tinne, over Haagse Humor en over het duinlandschap in de poëzie en de beeldende kunst (*Op 't Duin*). Het bezoekerscijfer kwam in 2013 uit op bijna 42.000, steeg in 2014 naar bijna 45.000 en zal naar verwachting in 2015 nog verder stijgen. De ontvangst van het publiek is verbeterd door een betere routing, het aanbieden van verrassende arrangementen en rondleidingen via smartphones en door alle teksten in het Nederlands en het Engels aan te bieden. Uit publieksonderzoek blijkt dat bezoekers het personeel en de sfeer in het museum hoog waarderen. Ons museum scoort in vergelijking met andere cultuurhistorische musea ook goed vanwege zijn afwisselende aanbod. Meer dan 90% van de respondenten geeft aan het museum zeker of waarschijnlijk opnieuw te zullen bezoeken. Bezoekers noemen ook verbeterpunten: het museum verdient meer aandacht in de media en er moet een betere horecavoorziening en winkel komen. Ook de informatie tijdens het bezoek is een verbeterpunt. Naast een afwisselende en verrassende programmering is het nodig het museumgebouw aan te passen aan de wensen en eisen die het hedendaagse publiek stelt. De inrichting en indeling van het gebouw zijn sterk verouderd en modernisering is dringend noodzakelijk. De planvorming hiervoor is reeds gestart maar moet nog worden uitgewerkt en de financiering dient gerealiseerd te worden.

Beheer collectie

Het museum kon een aantal topstukken uit de collectie restaureren zoals het poppenhuis van Lita de Ranitz. Een aantal gerestaureerde magistratsportretten en schuttersstukken kan sinds 2014 worden getoond in de prachtig heringerichte Schutterszaal. De opslag van de collectie is in 2015 aanmerkelijk verbeterd door verhuizing naar een nieuw depot. Het collectieplan is in 2015 geactualiseerd. Er zijn ook verbeterpunten wat betreft het collectiebeheer. De bezuiniging op de exploitatiesubsidie van de gemeente Den Haag betekende dat gesneden moest worden in de personeelslasten. Dit is deels gebeurd door de vacature Hoofd Collecties niet in te vullen wat tot capaciteitsproblemen binnen de betreffende afdeling heeft geleid. Onderzoek naar de collectie en digitalisering staan noodgedwongen op een laag pitje. Hetzelfde geldt voor de noodzakelijke afstemming tussen het collectiebeleid en (de resultaten van) publieksparticipatie. Omdat ook bezuinigd moest worden op het aankoopbudget is collectieverwerving slechts beperkt mogelijk. Een ander punt is de optimalisering van het museumgebouw; dit is nodig voor het behoud van de collectie en om te kunnen blijven voldoen aan de stijgende eisen van de inspectie ten aanzien van klimaat en licht.

Ontsluiting collectie Den Haag/activiteiten op locatie/samenwerking

Het museum realiseerde de afgelopen jaren op locatie 3 vaste tentoonstellingen plus jaarlijks gemiddeld 2 tijdelijke tentoonstellingen. Uit de benchmark Museana blijkt dat het museum binnen de sector zeer hoog scoort met het aantal tentoonstellingen op locatie. Ook participeerde het museum in locatieprojecten zoals de Bunkerdag en *Made in The Hague*, jaar van het industrieel erfgoed. Met zijn activiteiten op locatie bereikte het museum in 2014 ongeveer 125.000 mensen. De tentoonstelling *De Wereld in Den Haag* kreeg in 2015 een vervolg met een pop-up museum in vier wijkcultuurankers. Het museum was voortrekker bij de ontwikkeling van het Hofvijverticket.

Een flink aantal tentoonstellingen en activiteiten van het museum kwam tot stand dankzij samenwerking met partners. Vooral de samenwerking met de erfgoedpartners in de stad is sterk gegroeid; dit heeft onder meer geleid tot gezamenlijke ontsluiting van de collecties (via de *Haagse Kaart*). Het museum is één van de participanten in de ontwikkeling van de Historische Informatie Punten in de wijken. Ook wordt intensief samengewerkt met ProDemos voor educatie en publieksactiviteiten en tentoonstellingen op locatie. Met o.a. Muzee en Museum Bredius is samengewerkt bij het samenstellen van tijdelijke tentoonstellingen en bruikleenverkeer. De cultuur binnen het museum is open en enthousiast en de bereidheid om samen te werken met externen is bijzonder groot. Het aantal nieuwe initiatieven en ideeën overstijgt regelmatig de capaciteit van de organisatie. Scherpere prioriteitstelling, gebaseerd op onze kernwaarden en strategische doelen, is daarom een verbeterpunt. Ook dient meer aandacht uit te gaan naar de koppeling tussen onze activiteiten in het museum en daarbuiten om zodoende bezoek aan het museum te stimuleren.

Educatief aanbod, publieksparticipatie en diversiteit

Het museum heeft verschillende stappen gezet om het educatie-aanbod aan te laten sluiten op de vraag van scholen. Zo is een website gemaakt met educatief materiaal (haagseschoolplaten.nl) en in 2015 is gestart met een proef om museumlessen aan te bieden in combinatie met busvervoer. Het museum vervult de rol van voortrekker voor de ontwikkeling van een leerlijn erfgoed in het kader van het project *Cultuureducatie op z'n Haags*. Ongeveer 1.000 leerlingen per jaar bezoeken het museum via het Cultuurmenu; naar het zich laat aanzien zal deze toestroom vanaf schooljaar 2016/2017 wegvallen als de gemeente de subsidiering van het Cultuurmenu beëindigt.

Het aanbod aan participatie-activiteiten is de afgelopen jaren aanmerkelijk gestegen en trekt veel belangstelling van het publiek. Mede dankzij een bijdrage van Stichting Doen is het museum in staat zijn participatiebeleid verder te professionaliseren.

Het museum is gestart met een actief diversiteitsbeleid. Het fungeert als voortrekker van het Netwerk Erfgoed Haagse Migranten. Samen met partners uit dit netwerk zijn diverse activiteiten uitgevoerd om de geschiedenis en het erfgoed van migranten voor een breed publiek te ontsluiten: tentoonstellingen in het atrium van het stadhuis (o.a. *Bouwen aan de Stad*), onderzoek, een foto- en videoproject (*Stad van Aankomst*) en een stadswandeling (*Den Haag en slavernij*). In het museum zelf waren tentoonstellingen te zien over *Indië in Den Haag* en over migratie: *De Wereld in Den Haag*.

Het museum heeft hiermee belangrijke stappen gezet op de aandachtsgebieden programma, publiek en partners uit de Code Culturele Diversiteit. Diversiteit is vast aandachtspunt in de jaarplannen en verslagen van het museum. Een visie op diversiteit in het personeelsbeleid ontbreekt echter nog.

Organisatie, financiën en cultureel ondernemerschap

In de eerste plaats was het noodzakelijk de verlaging van de exploitatiesubsidie met ingang van 2013 op te vangen om zodoende te voorkomen dat het museum in financiële problemen zou raken. Dit is in 2013 en 2014 goed gelukt. Zo zijn de beveiligingskosten met succes teruggebracht door invoering van een nieuw beveiligingsmodel. Ook is een stijging bereikt van inkomsten uit zaalverhuur en veel activiteiten zijn gerealiseerd dankzij actieve en succesvolle fondswerving. Het museum heeft bovendien geld vrijgemaakt voor huurdersonderhoud. De bezuinigingen op het personeel hebben tot problemen geleid die hierboven reeds zijn genoemd.

Het museum wordt gekenmerkt door een grote inhoudelijke diversiteit, een goed vermogen om te reageren op de omgeving en veel activiteiten buiten de deur. Die veelzijdigheid maakt het profiel van het museum soms minder duidelijk. Een helder programmeringsbeleid is daarom gewenst.

Het museum ligt in een gebied dat met zijn historische gebouwen (Binnenhof) en kunstcollecties (Mauritshuis) veel publiek trekt. Het benutten van deze locatie moet nog versterkt worden door het museum transparanter te maken naar de straat toe en het uitzicht op de Hofvijver beter te benutten. Door de grote druk op de capaciteit van het museum is de voorbereidingstijd voor activiteiten vaak te kort. Dit heeft nadelige consequenties voor onder meer het aanvragen van bruiklenen en fonds- en sponsorwerving. Er moet meer tijd worden vrijgemaakt om producten/activiteiten te ontwikkelen én te evalueren.

3. Plannen en activiteiten voor de periode 2017-2020

Onze **doelstellingen** voor de periode 2017-2020 zijn gebaseerd op onze missie, visie en kernwaarden. In onze plannen nemen wij de verbeterpunten mee uit de evaluatie van de periode 2013-heden.

In de komende beleidsperiode willen we:

- **een groot en divers publiek bereiken.** *Als stadsmuseum zijn we er voor alle bewoners in de stad: voor mensen die gewend zijn een museum te bezoeken maar ook voor mensen die dat niet zo snel doen.*

In 2017-2020: 50.000 bezoekers per jaar in het museum en bovendien jaarlijks 125.000 mensen bereiken met activiteiten in de stad.

- **kwaliteit bieden aan onze bezoekers.** *Het bezoek aan ons museum moet een prachtige ervaring zijn waar je als bezoeker van geniet en waar je wat van leert.*

In 2017-2020: een hogere kwaliteit voor bezoekers én collectie realiseren met activiteiten én door modernisering van het museumgebouw.

- **onze collectie optimaal ontsluiten en hoge kwaliteit realiseren in de zorg ervoor.** *We willen iedereen toegang geven tot de historische collectie van de stad en deze ook in goede staat overdragen aan toekomstige generaties.*

In 2017-2020: onze online aanwezigheid versterken door alle topstukken uit de collectie digitaal te ontsluiten -met een afbeelding en een beschrijving- en een bereik van 75.000 online bezoekers/volgers per jaar. Modernisering van het gebouw leidt tot beter beheer.

- **scholen en hun leerlingen inspireren met de verhalen over Den Haag.** *We vinden het belangrijk dat jongeren de achtergrond leren kennen van de plek waar zij wonen en we willen bevorderen dat de stadsgeschiedenis geïntegreerd wordt in het curriculum van de scholen.*

In 2017-2020: 3.500 leerlingen per jaar nemen deel aan onze museumlessen, 3.300 leerlingen per jaar bezoeken onze opstelling *200 jaar Koninkrijk* bij ProDemos en in 2017 bereiken we 500 leerlingen met aanbod op school of op andere locaties buiten het museum, oplopend naar 1.000 leerlingen in 2019/2020.

- **alle Hagenaars uitdagen om actief betrokken te zijn bij de geschiedenis van hun stad.** *De geschiedenis van de stad is ook de geschiedenis van de mensen die er leven en hun verhalen en persoonlijke objecten zijn essentieel om de stad te leren kennen.*

In 2017-2020: het Haags Historisch Museum wordt dé centrale museale plek in Den Haag voor publieksparticipatie en diversiteit; voor collega-instellingen in en buiten de stad wordt het museum een bron van inspiratie op deze terreinen.

- **een sterk cultureel ondernemer zijn.** *We vinden eigen inkomsten, naast de noodzakelijke subsidie van de overheid, van belang en willen kostenbewust en duurzaam functioneren.*

In 2017-2020: € 324.000,- per jaar realiseren aan directe opbrengsten (o.a. publieksinkomsten en sponsoring) en € 140.000,- per jaar aan bijdragen uit private middelen.

Hoe gaan we het doen?

Een groot en divers publiek bereiken

We kiezen een duidelijk profiel, gebaseerd op drie programmalijnen:

1. *Den Haag vandaag en gisteren*, tentoonstellingen over populaire en actuele aspecten van de - 20ste en 21ste eeuwse- stadsgeschiedenis voor een breed Haags en regionaal publiek.
2. *Haagse kunsten*, tentoonstellingen over kunst en objecten met een Haagse achtergrond voor een nationaal publiek met interesse voor kunst.
3. *Haags verleden*, tentoonstellingen over belangrijke thema's, gebeurtenissen en personen uit de geschiedenis van de stad voor een nationaal publiek met interesse in geschiedenis.

De programmalijnen 2 en 3 zijn vooral gericht op de groep 'traditionele museumbezoekers' die de weg naar musea redelijk tot zeer goed kennen. Programmalijn 1 is gericht op verbreding van publieksbereik en diversiteit.

We organiseren een aantal grote publiekstrekkingen, bijvoorbeeld over *Jan Antonisz. van Ravesteyn*, *Van Gogh in Den Haag*, *Spionage in de Gouden Eeuw*, *Den Haag Muziekstad* en *De donkere kanten van Den Haag*.

Daarnaast organiseert het museum verschillende activiteiten die zich richten op specifieke groepen:

- Voor (inter)nationale toeristen en dagjesmensen bieden we 'quicktours' aan door het museum in combinatie met een rondje Hofvijver (Binnenhof en Museum de Gevangenpoort), een stadswandeling en/of een arrangement in samenwerking met Haagse ondernemers.
- Voor toeristen en dagjesmensen organiseren we aanbod op en rond het Binnenhof, in samenwerking met ProDemos.
- Voor een jong publiek gaan we speciale activiteiten ontwikkelen op het raakvlak van geschiedenis, actualiteit en kunst.
- Voor een brede groep Hagenaars concentreren we ons aanbod buiten het museum in de Historische Informatie Punten (HIP's) in de wijken en in de wijkcultuurankers. Hier besteden we o.a. aandacht aan stedelijke diversiteit. We gaan actief stimuleren dat bezoekers op deze locaties ook naar ons museum komen.

Voor elke programmalijn ontwikkelen we een marketingstrategie en voor elke tentoonstelling voeren we een marketingplan uit dat direct afgestemd is op de beoogde bezoekersgroepen.

We gaan sterker inzetten op online media om zo nog gerichtere specifieke doelgroepen te kunnen bereiken en we gaan services als online ticketverkoop (met name voor evenementen) aanbieden.

We stimuleren dat onze vrienden en trouwe bezoekers onze ambassadeurs worden, die het museum aanbevelen bij anderen. Daartoe organiseren we bijvoorbeeld bijzondere dagen voor de deelnemers aan onze participatieactiviteiten.

We vervullen een actieve rol in de stad om de totale 'Collectie Den Haag' voor een breed publiek te ontsluiten. We zetten ons in voor meer samenhang in de ontsluiting van de geschiedenis van WOII in de stad. Daartoe zullen wij, samen met het Museum medewerking verlenen aan de inhoudelijke ontsluiting van het Oranjehotel en aan het educatieve aanbod op deze locatie. Ook werken we o.a. samen met de Stichting Europees Erfgoed Atlantikwal voor de organisatie van zgn. 'bunkerdagen'.

Onze prima samenwerking met de erfgoedpartners Archeologie, Gemeentearchief en Monumentenzorg en met ProDemos, Museum Bredius en de Russisch-orthodoxe kapel in de Obrechtstraat zetten we voort. Samen met Muzee zorgen we dat Scheveningse topstukken uit onze collectie voor het publiek te zien zijn. Bovendien breiden we ons aanbod stadswandelingen en arrangementen uit met o.a. bezoeken aan de Koninklijke Wachtkamer van Station HS, het woonhuis van Alexine Tinne en de regentenkamer van het Oudemanshuis. De laatstgenoemde is hiertoe in 2015 aan het museum in gebruik gegeven.

Kwaliteit bieden aan onze bezoekers

We verbouwen het museumgebouw om de publieksvoorzieningen (met name horeca en museumwinkel) te verbeteren, meer expositieruimte en meer ruimte voor publieksparticipatie en diversiteit te creëren en een betere verbinding tot stand te brengen tussen museum en straat (inzicht en uitzicht benutten).

We gaan de informatievoorziening in het museum versterken door duidelijker het verhaal van Den Haag te vertellen. We maken onze tentoonstellingen unieker en verrassender door onze aandacht te focussen en meer tijd te besteden aan de ontwikkeling van inhoud en vormgeving. Daarbij gaan we gebruik maken van samenwerking met partners, externe expertise, inhuur gastconservatoren en bijzondere bruiklenen van partners. Er komt meer aandacht voor publieksparticipatie en interactie op tentoonstellingen.

Samen met het Museon, ProDemos, Humanity House, Museum de Gevangenpoort en Oranjehotel realiseren we een integraal aanbod rond het thema Vrede, Recht en Internationale Samenwerking. Samen met Die Haghe en andere organisaties bieden we verdiepende activiteiten.

Om beter te kunnen aansluiten bij wensen en verwachtingen van het publiek gaan we meer aandacht besteden aan publieksonderzoek.

Onze collectie optimaal ontsluiten en hoge kwaliteit realiseren in de zorg ervoor

We gaan de collectie verder digitaliseren. We werken eraan om van de volledige collectie afbeeldingen beschikbaar te hebben die te raadplegen zijn via het museumregistratiesysteem Adlib en via een beeldbank waarop ook afbeeldingen met hoge resolutie beschikbaar zijn. Door aan te sluiten bij de *Nationale Strategie Digitaal Erfgoed* versterken we de combinatie met gedigitaliseerd materiaal van andere collecties en zetten we onze eigen collectie op nationaal niveau sterker op de kaart. De komende jaren gaan we steeds meer digitale afbeeldingen van collectieonderdelen op onze museumwebsite plaatsen. Afbeeldingen gaan steeds vergezeld van een informatieve tekst. Eind 2020 moeten alle topstukken van het museum op de site staan. De zichtbaarheid van de collectie wordt bovendien versterkt door wisselend topstukken uit de collectie te tonen in het museum en door actief bruikleenverkeer.

Bij de verbouwing van het museumgebouw gaan we de klimaatomstandigheden en lichtcondities voor de collectie aanmerkelijk verbeteren. Een nieuw lichtbeleid, zoals aanbevolen door de Inspectie van het Erfgoedhuis Zuid-Holland, zal ervoor zorgen dat wij bewuster omgaan met de belichting van onze kwetsbare objecten.

We gaan het onderzoek naar verschillende deelcollecties nieuw leven inblazen, zoals de portrettencollectie en de stadsgezichten uit de periode na 1800. Dit onderzoek levert belangrijke informatie op die nodig is voor de ontsluiting van de collectie via tentoonstellingen, on-line informatie en publicaties. Samen met Museum Rotterdam en Stadsmuseum Zoetermeer gaan we onderzoek doen naar de naoorlogse wooncultuur.

We gaan ons verzamelbeleid aanscherpen. Bij het uitbreiden van de collectie gaan we vooral verzamelen op gebieden waar lacunes zitten: met name de 20ste en 21ste eeuw en stedelijke diversiteit/migratie. De deelname van diverse groepen aan onze participatie-activiteiten benutten we waar mogelijk voor aanvulling van de collectie. Naast verwerving zal ook worden gekeken naar het afstoten van collectieonderdelen: voor objecten die gedoemd zijn tot een eeuwig verblijf in het depot zoeken we een andere bestemming.

Scholen en hun leerlingen inspireren met de verhalen over Den Haag

Het museum bouwt een partnerschap op met Haagse scholen om gezamenlijk te zorgen voor goed onderwijs over de geschiedenis en het erfgoed van Den Haag. We gaan nieuw aanbod realiseren voor scholen dat aansluit bij hun behoefte en past in het totaalpakket van de 'Haagse ladekast'. Daartoe behoren museumbezoek en museumlessen maar ook aanbod op locatie en aanbod dat op school gebruikt kan worden. We blijven een voortrekkersrol vervullen bij de ontwikkeling en lancering -samen met andere musea en erfgoedinstellingen- van de leerlijn cultureel erfgoed binnen het project *Cultuuronderwijs op zijn Haags*. We gaan intensief samenwerken met een aantal partnerscholen die

veel belangstelling hebben voor stadsgeschiedenis en museumbezoek. Bovendien gaan we sterk inzetten op onderwijsmarketing om zodoende een mogelijke terugval van schoolbezoeken aan het museum als gevolg van het verdwijnen van het Cultuurmenu zo veel mogelijk te voorkomen. We gaan de scholen busvervoer aanbieden als zij naar het museum willen komen voor het bezoeken van een tentoonstelling en het volgen van een museumles. Vanaf 2017 gaan we naast onze lessen in het museum ook aanbod voor scholen verzorgen op locatie: op school, in de Historische Informatie Punten in de wijken en in de vorm van stadswandelingen en bezoeken aan bijzondere monumenten in de stad. Ook gaan we cross-over projecten en evenementen initiëren en organiseren voor scholen in samenwerking met bijvoorbeeld theaters en literaire instellingen.

We zorgen dat we digitaal aanwezig zijn in de klas op het moment dat leerkrachten en leerlingen onze hulp kunnen gebruiken bij het cultuur- en erfgoedonderwijs. Via de website haagseschoolplaten.nl bieden we leerkrachten en leerlingen lesmateriaal aan dat zij naar eigen inzicht kunnen gebruiken. Onderdeel daarvan is lesmateriaal over de stedelijke diversiteit in Den Haag en onderwerpen als migratiegeschiedenis en slavernij en kolonialisme. Ook zorgen we voor lesmateriaal over de Tweede Wereldoorlog in Den Haag en we gaan samenwerken met het Museon, ProDemos, Humanity House, Museum de Gevangenpoort en Oranjehotel voor een samenhangend educatief aanbod rond het thema Vrede, Recht en Internationale Samenwerking.

Alle Hagenaars uitdagen om actief betrokken te zijn bij de geschiedenis van hun stad

Het museum betreft een brede groep stadsbewoners bij het vastleggen van de geschiedenis van hun stad en innoveert zijn beleid op basis van de actieve inbreng van bewoners en communities, zoals migrantenorganisaties.

We gaan door met succesvolle participatieactiviteiten zoals MijnDenHaag*/Topstukken, Digitales, Riboet Verhalenkunst en Grey Vibes. Ook gaan we aandacht besteden aan het verdiepen en verder bewerken van de resultaten ervan (persoonlijke objecten en verhalen van deelnemers) zodat deze een tweede leven kunnen krijgen in ons collectie-, educatie- en publieksbeleid.

We gaan uitwisseling met andere musea op het gebied van publieksparticipatie en diversiteit stimuleren en onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor onderlinge afstemming op dit terrein.

We laten in ons museum de diversiteit van de stad en de invloed van migraties op de geschiedenis en het karakter van de stad duidelijk zien. Dat doen we bijvoorbeeld in de vaste opstelling *Den Haag Vandaag* en in tijdelijke tentoonstellingen zoals *Afrikanen aan het Haagse Hof*.

We blijven een actieve rol in de stad vervullen om uitwisseling van kennis en ervaringen tussen migrantenorganisaties en musea en erfgoedinstellingen te stimuleren (Netwerk Erfgoed Haagse Migranten). Doel is het behoud van, onderzoek naar en ontsluiting van erfgoed gerelateerd aan migratie. Waar mogelijk werken we mee aan de uitvoering van gezamenlijke activiteiten.

We ontwikkelen een visie op diversiteit in ons personeelsbeleid.

We betrekken onze Vrienden/Die Haghe en de bedrijven en organisaties in het Sebastiaan Genootschap bij onze activiteiten en bij restauraties en aankopen om een zo groot mogelijk draagvlak te creëren.

We zetten een Museumraad op met jongeren uit het VO die actief gaan meedenken met de medewerkers van het museum. De Haagse jeugd wordt zodoende zichtbaar in onze tentoonstellingen (zoals onze vaste opstelling *Den Haag Vandaag*) en onze activiteiten.

We houden contact en werken waar mogelijk samen met wijkinitiatieven die erop gericht zijn de lokale geschiedenis te onderzoeken en te ontsluiten. Voorbeelden zijn het project Wandeling Bombardement Bezuidenhout '45 en de herinneringsroute Atlantikwall Den Haag.

Een sterk cultureel ondernemer zijn

Het museum vergroot de eigen inkomsten, opereert kostenbewust en kiest voor maatschappelijk verantwoord ondernemen. We zetten onze solide bedrijfsvoering en financieel beheer voort.

Op basis van een vergelijking met andere musea verhoogt het Haags Historisch Museum zijn entreprijzen met ingang van 1 januari 2017. Ook onze inkomsten uit zaalverhuur laten wij stijgen met marktconforme prijsstelling.

Door samen te werken met partners bereiken we een grotere uitstraling van onze activiteiten en zijn we interessanter voor subsidiënten, fondsen en sponsors.

We versterken onze inzet ten aanzien van fonds- en sponsorwerving en crowdfunding door onze medewerkers bij te scholen, door langere voorbereidingstijd van tentoonstellingen en door de hulp in te roepen van onze Vrienden/Die Haghe en het Sebastiaan Genootschap.

We besparen op onze kosten door expertise te delen met andere musea en door het succesvolle beveiligingsmodel, dat we in de loop van 2013-16 hebben ingevoerd, te continueren.

We verhogen de efficiency van onze organisatie door de integratie van de afdelingen locatiemanagement HHM en GP verder door te zetten. We bieden op diverse plekken in de organisatie plaats aan en begeleiding voor vrijwilligers, stagiaires, mensen met een arbeidsbeperking en mensen die arbeidservaring op willen doen.

Wat zijn de randvoorwaarden?

Randvoorwaarden voor het realiseren van onze doelstellingen zijn:

** Samenwerking*

Onze werkwijze is sterk gebaseerd op samenwerking met anderen. Voortzetting van die samenwerking is nodig om onze doelstellingen te kunnen bereiken. Ook is samenwerking nodig met 'concurrent-collega's' zoals het Mauritshuis en Madurodam.

** Succes bij fonds- en sponsorwerving*

Realisatie van een deel van onze plannen is afhankelijk van succesvolle fondswerving. De wijze waarop het museum zijn inzet op dit punt wil versterken is hierboven reeds besproken. Risico's bij fonds- en sponsorwerving kunnen wij afdekken met behulp van onze steunstichting.

** Goede bereikbaarheid van het museum*

Het publiek moet ons museum goed kunnen bereiken, ook tijdens bouwwerkzaamheden zoals de aanleg van de parkeergarage onder het Toernooiveld en de herinrichting van de Lange Vijverberg. Om onze doelstellingen te kunnen bereiken is inzet van de Gemeente Den Haag en betrokken aannemers nodig voor goede bewegwijzering en zo weinig mogelijk overlast voor bezoekers.

** Inzet vrijwilligers*

De inzet van vrijwilligers en stagiaires is essentieel voor ons museum. We besteden daarom aandacht aan een goed vrijwilligersbeleid, werving van nieuwe vrijwilligers en het bieden van stageplekken en arbeidservaringsplaatsen.

Organisatie en financiën

Op het gebied van organisatie en financiën zijn de randvoorwaarden voor het realiseren van onze doelstellingen:

** Tentoonstellings- en collectiebeleid*

Om onze plannen met betrekking tot verbreding van het publieksbereik en de vertaling daarvan in tentoonstellingen, collectiebeleid en samenwerking in de stad (bijvoorbeeld in de HIP's en bij de ontsluiting van het Oranjehotel) te kunnen realiseren is uitbreiding van de capaciteit van de afdeling Collecties een essentiële voorwaarde. De afdeling dient, ook vanuit een oogpunt van zorgvuldig collectiebeheer en om te kunnen voldoen aan de eisen die de inspectie stelt, weer op sterkte te worden gebracht. Met name onze expertise op het gebied van 20ste en 21ste-eeuwse geschiedenis moet de komende 4 jaar projectmatig versterkt worden.

Voor activiteiten op het terrein van ons collectiebeleid (onderzoek, digitalisering, aankopen) en voor onze tentoonstellingsplannen zijn eveneens incidenteel extra middelen noodzakelijk.

* Diversiteit

Om onze plannen met betrekking tot diversiteit uit te kunnen voeren is het noodzakelijk dat het incidentele projectbudget, dat wordt ingezet voor inhuur van een additionele freelance medewerker en voor activiteiten met de partners uit het Netwerk Erfgoed Haagse Migranten, structureel wordt.

* Educatie en publieksparticipatie

Voor ons plan om scholen busvervoer aan te bieden en voor vernieuwing van onze museumlessen, aanbod op locatie en lesmateriaal voor scholen is een extra activiteitenbudget nodig.

Ook voor onze activiteiten op het gebied van publieksparticipatie is een aanvullend budget nodig.

* Marketing, digitalisering, cultureel ondernemerschap en secretariaat

Om onze plannen op het gebied van marketing, digitalisering en cultureel ondernemerschap te kunnen realiseren is het noodzakelijk de nu nog additionele functie medewerker online marketing en evenementen op te nemen in de formatie. Ook zijn extra middelen nodig voor pr ten behoeve van grote publiekstreckende tentoonstellingen. Daarnaast is versterking van het secretariaat nodig omdat het archief gedigitaliseerd moet worden en de archief functie nu geheel wordt verzorgd door een oudere vrijwilliger.

* Verbouwing Sebastiaansdoelen

Om onze plannen voor een verbouwing van de Sebastiaansdoelen te kunnen realiseren is een incidentele investering noodzakelijk. In de eerste helft van 2016 zal het museum een plan van eisen opstellen en een begroting.

* Financiën

Een overzicht van de kosten van ons nieuwe beleid 2017-2020 en de dekking daarvan zijn te vinden in de bijlage. De totale kosten bedragen € 384.500,- per jaar.

Het museum heeft in de meerjarenbegroting 2017-2020 voor deze extra kosten deels dekking kunnen vinden uit eigen middelen; dit betreft een bedrag van € 64.500,- per jaar. Het museum verwacht een stijging van de eigen inkomsten, onder andere door verhoging van de toegangsprijzen en hogere inkomsten uit zaalverhuur. Overigens stijgen ook bij ongewijzigd beleid de structurele kosten van het museum de komende jaren als gevolg van bijvoorbeeld de eisen van de inspectie t.a.v. het collectiebeheer en door hogere ICT-kosten voor de bedrijfsvoering. Het museum zal deze kostenstijging dekken uit de stijging van de eigen inkomsten.

Naast de dekking uit eigen middelen zoekt het museum dekking via fonds- en sponsorwerving en steun van de leden van het Sebastiaan Genootschap en van onze vrienden. Dit betreft een bedrag van € 150.000,- per jaar.

Voor het diversiteitsbeleid verzoekt het museum de gemeente Den Haag de incidentele projectsubsidie die in de periode 2013 tot nu is toegekend met ingang van 2017 structureel toe te voegen aan de exploitatiesubsidie. Dit betreft een bedrag van € 70.000,- per jaar.

Voor publieksverbreding door middel van het versterken en bijstellen van ons tentoonstellings- en collectiebeleid vraagt het museum de gemeente Den Haag een incidentele verhoging van de exploitatiesubsidie gedurende 4 jaar. Dit betreft een bedrag van € 100.000,- per jaar.

Wat betreft de verbouwing van het museumgebouw vraagt het Haags Historisch Museum de gemeente Den Haag in het Kunstenplan 2017-2020 hiervoor steun uit te spreken en een investeringsbedrag te reserveren.